Q O R T I   C I V I L I
(Sezzjoni tal-Familja)

ONOR. IMHALLEF
ROBERT G. MANGION

Illum 13 ta' Marzu 2018

Rikors Nru. 190 / 17 / 1RGM

Kawza fil-lista: 9

R F f'isimha propju u bhala kuratrici *ad litem* ta' bintha minuri Y X mahtura b'digriet datat 17 ta' Awwissu 2017
vs
T X

Il-Qorti,

Rat ir-rikors pprezentat mill-konvenut ghall-gustifikazzjoni tal-kontumacja li permezz tieghu ppremettiet u talab is-segwenti:-

"Illi oht l-esponenti giet notifikata bl-atti tal-kawza fuq citata fit-12 ta' Settembru 2017;

Illi l-esponent irid jaghmilha cara illi huwa qatt ma ried juri xi disrispett lejn din l-Onorabbili Qorti izda gara li meta ohtu giet notifikata bl-atti relattivi, din halliethom fuq il-unit fil-kcina u ma nfurmatx lil esponenti li kien gie l-Marixxal u halla numru ta' dokumenti ghal esponenti;

Illi meta l-esponenti induna li ohtu kienet giet notifikata b'kawza, u li din il-kawza kienet tikkoncerna lilu, l-esponenti mar dritt ghand il-konsulent legali tieghu, izda dan kien wara li ghaddew l-ghoxrin (20) gurnata ghal prezentata tar-risposta relattiva;

Illi dan zgur ma jimmeritax is-sanzjonijiet rigoruzi illi jgibu maghhom l-istitut tal-kontumacja, peress illi hawn si tratta ta'xejn anqas minn nuqqas ta' komunikazzjoni bejn l-ahwa;

Illi bhal ma gie ritenut "....il-Qorti tqis l-istitut tal-kontumacja bhata mizura ta' natura punittiva, necessarja biex tassigura serjeta' fil-procedura u r-rispett dovut lejn l-atti emessi mill-Qorti. Mill-banda l-ohra proprju minhabba s-sanzjoni spiss irriversibbli li timporta, ir-rigorozita' tal-procedura, ghondha tigi applikata u interpretata b'mod restrittiv, fis-sens li fejn il-Qorti tkun sodisfatta li ma kien hemm l-ebdo nuqqas da parti tal-persuna notifikata li jista' jammonta ghall-culpa."

Illi l-Qrati taghna iddecidew li r-rigorozita' tal-procedura ghandha tigi mitigata fis-sens li fejn il-Qorti tkun sodisfatta li ma kien hemm ebda nuqqas volut min naha tal-persuna mharrka li jista' jammonta ghal htija, m'ghandu jkun hemm l-ebda diffikulta' li l-kontumacja titqies bhala wahda gustifikata.

Illi igi umilment rilevat in oltre illi l-esponent gia kellu l-possibilita juri l-qima u r-rispett lejn dina l-Onorabbli Qorti u di piu l-interess assolut illi jikkontesta l-kawza odjerna, meta wiegeb ghar-rikors li kienet ipprezentat ir-rikorrenti fil-proceduri ta' medjazzjoni u anke kien intavola rikors hu stess;

Illi hawn jigi umilment rilevat illi ma kien hemm l-ebda nuqqas volut min-naha ta' l-esponent li jista' jammonta ghal htija, u ghalhekk ma ghandux ibati s-sanzjoni rigoruza illi ggib maghha l-istitut tal-kontumacja fl-ahjar interess ta' l-amministrazzjoni tal-gustizzja. Dan mhux ghax din l-Onorabbli Qorti ghandha tikkastiga lill-attur, imma biss tregga' f'postu l-ekwilibriju tal-partijiet fl-ahjar istruzzjoni tal-gudizzju. Wara kollox, kull min jiftah kawza kontro parti ohra ghalkemm forsi jittama ghall-kuntrarju) dejjem jistennew li l-parti l-ohra, malli tircievi l-atti tac-citazzjoni sejra tressaq il-kontestazzjoni taghha."

Ghaldaqstant l-esponent umilment jitlob lil dina l-Onorabbili Qorti jawtorizzah jipprezenta risposta guramentata tieghu u dan salv kull provvediment iehor."

Rat ir-risposta tal-attrici li taqra kif gej:-

"Illi l-esponenti umilment tissottometti illi t-talba tal-konvenut ghall-prezlentata tar-risposta guramentata tieghu ghandha tigi michuda, u dan ghas-segwenti ragunijiet.

Illi mill-atti jirrizulta illi n-notifika sehhet nhar it-12 ta' Settembru 2017, u r-rikors odjern gie intavolat nhar l-20 ta' Ottubru 2017, u ghaldaqstant 38 gurnata wara id-data tan-notifika.

Illi jirrizulta ulterjorment illi ir-rikors guramentat gie konsenjat lil Ms. Angele X; illi hija membru tal-familja tieghu, kif ukoll giet notifikata fir-residenza tal-konvenut. Il-konvenut mhuwiex qieghed jikkontesta l-validita tan-notifika, anzi huwa qieghed jaccetta illi huwa gie debitament notifikat.

Illi l-konvenut qieghed jallega illi huwa kontumaci konsegwenza ta' agir da parti ta' ohtu Ms. Angele X. Fir-rikors tieghu l-konvenut jaghti is-segwenti spjegazzjoni: ‘meta ohtu giet notifikata bl-atti relattivi, din halliethom fuq il-unit tal-kcina w ma nfurmatx lill-esponenti li kien gie il-Marixxal u halla numru ta' dokumenti ghalih. L-esponenti tissotometti illi tali spjegazzajoni hija totalment inverosimili u improbabbli u dan ghas-segwenti ragunijiet:

Ms. Angele X ghandha 39 sena, u ghaldaqstant wiehed naturalment jikkonkludi illi hija fehmet tajjeb l-importanza u l-implikazzjoni ta' tali notifika da parti ta' huha l-konvenut.

Ms. Angel X tghix fir-residenza illi fiha jghix huha l-konvenut, (u cioe' fid-dar tan-nanniet paterni tal-minuri) u ghalhekk wiehed isaqsi, huwa probabbli illi persuna ta' kwazi 40 sena nsiet tghid lil hutha dwar tali notifika f'perjodu ta' 20 gurnata?

Qieghed jigi allegat mill-konvenut illi Ms. Angele X ‘halliethom (l-atti) fuq il-unit tal-kcina'. Fl-istess residenza jghixu is-segwenti persuni: il-konvenut T X, ohtu Ms. Angel X, huh Mr. Frankie X (ukoll adult), l-omm, il-missier u bint minuri tal-imsemmija Ms. Angel X. Huwa totalment improbbabbli illi sehh dak li qieghed jallega il-konvenut: huwa verosimili illi hadd mill-intsemmi adulti ma kellu l-opportunita' illi jara id-dokumenti propju fuq 'il-unit tal-kcina'; u cioe' f'dik il-kamra fid-dar illi certament illi kulhadd ikun fiha f’xi mument tal-gurnata?

Jigi rilevat illi kemm il-konvenut u ohtu Ms. Angel X jahdmu fl-istess post tax-xoghol, u ghalhekk mhux talli huma membri tal-istess familja u jghixu fl-istess residenza talli il-post tax-xoghol huwa wkoll komuni.

Ghalhekk, fl-isfond ta' dawn ir-ragunijiet l-esponenti tissottemetti illi dak allegat mill-konvenut m'huwa xejn hlief gustifikazzjoni fjakka tal-kontumacja u disrispett tieghu lejn is-sejha tal-Onor. Qorti. Kjarament, il-konvenut m'ghandux dik il-‘kawza gusta' sabiex tigi gustifikata il-kontumacia tieghu.

Illi anke jekk ghall-grazzja tal-argument, wiehed jasal biex jemmen illi dak allegat mill-konvenut huwa dak li sehh fir-realta', il-Qrati taghna dejjem kienu konsistenti dwar il-kwistjoni ta' kontumacja konsegwenza ta' agir ta' membru tal-familja. F’dan ir-rigward issir referenza ghas-segwenti:

Il-Qorti tal-Appell fis-sentenza Joseph Delceppo vs Onorevoli Raymond Bondin et ritenit illi: 'l-artikolu 187 tal-Kap 12, iqieghed dmir fuq ic-cittadini kollha li jaqtghu taht il-gurisdizzjoni taghha li jaraw u jassikuraw li dawk il-persuni kollha li jghixu maghhom fid-dar fejn joqghodu jikkonsenjawlhom l-ittri li jircievu.

Il-Prim Awla tal-Qorti Civili 'qieset li notifika ta' citazzjoni fil-konfront ta' mara mizzewga f'idejn ir-ragel taghha fil-hanut fejn dan kien jahdem kienet valida peress illi l-mens legis hu certament li wiehed jippresumi li membri tal-istess familja li jghixu fl-istess dar jghaddu dokumenti ta’ certa importanza importanza lill-xulxin.

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet hawn fuq esposti l-esponenti tissottometti illi din l-Onor. Qorti ghandha tichad it-talba kontenuta fir-rikors tal-konvenut tal-20 ta' Ottubru 2017, bl-ispejjez kontra l-istess konvenut.”

Semghet ix-xhieda tal-konvenut T X kif ukoll ta’ Angele X fl-udjenza tal-24 ta’ Jannar 2018;

Rat l-atti kollha tal-kawza;

Rat in-noti ta’ osservazzjonijiet ipprezentati mill-partijiet;

Rat illi r-rikors thalla ghal-lum ghas-sentenza dwar it-talba tal-konvenut T X ghall-gustifikazzjoni tal-kontumacja tieghu u ghall-awtorizzazzjoni li jipprezenta risposta guramenta;

Ikkunsidrat;

L-attrici fethet din il-kawza kontra l-konvenut b’rikors guramentat ipprezentat fl-14 ta’ Awwissu 2017. B’digriet taghha tas-17 ta’ Awwissu 2017, il-Qorti appuntat il-kawza ghas-smigh ghal nhar is-7 ta’ Novembru 2017 u ordnat in-notifika tal-konvenut. Wara li nhareg l-avviz ta’ l-appuntament tal-kawza, il-konvenut gie notifikat bir-rikors guramentat ta’ l-attrici, id-dokumenti annessi mieghu, kif ukoll bl-avviz ta’ l-appuntament tal-kawza u, skont ir-riferta stampata *a tergo* ta’ fol. 13 tal-process, jirrizulta illi l-konvenut gie notifikat b’dawn l-atti fir-residenza tieghu fit-12 ta’ Settembru 2017 billi thallew f’idejn ohtu Angele X li ghandha l-Karta tal-Identita` Numru 389678M.

Il-Qorti tosserva illi l-konvenut mhux qed jikkontesta l-validita` tan-notifika, anzi qed jaccetta li huwa gie validament notifikat.

In tema legali, **l-Artikolu 158** tal-Kapitolu 12 tal-Ligijiet ta' Malta, fil-parti li hija relevanti ghal dan il-kaz, jiddisponi dan li gej:-

158. *(1) Il-konvenut għandu jippreżenta r-risposta ġuramentata tiegħu fi żmien għoxrin jum mid-data tan-notifika, kemm-il darba ma jkunx se jammetti t-talba.*
...
10) Jekk il-konvenut jonqos li jippreżenta r-risposta ġuramentata msemmija f'dan l-artikolu, il-qorti tiddeċiedi l-kawża bħallikieku l-konvenut baqa' kontumaċi kemm-il darba ma jippruvax għas-sodisfazzjon tal-qorti raġuni tajba li għaliha naqas li jippreżenta r-risposta ġuramentata fiż-żmien li jmiss. Il-qorti għandha, madankollu, qabel ma tagħti s-sentenza, tagħti lill-konvenut żmien qasir li ma jistax jiġġedded biex fih jagħmel sottomissjonijiet bil-miktub biex jiddefendi ruħu kontra t-talba tal-attur. Dawk is-sottomissjonijiet għandhom jiġu notifikati lill-attur li jkollu żmien qasir biex jirrispondi.

Illi b'applikazzjoni ta' dawn id-dispozizzjonijiet kif ukoll skont ma jirrizulta mill-avviz stampat fuq ir-rikors guramentat ta' l-attrici a tenur ta' l-Artikolu 156(2) tal-Kap. 12, il-konvenut kellu ghoxrin gurnata minn meta gie notifikat bl-istess rikors guramentat, sabiex jipprezenta r-risposta guramentata tieghu fir-registru ta' din il-Qorti, <u>liema terminu f'dan il-kaz ghalaq fit-2 ta' Ottubru 2017</u>, li kien il-jum tat-Tnejn.

Illi jirrizulta mill-atti li l-konvenut baqa' ma pprezentax risposta guramentata, izda ipprezenta rikors biex jiggustifika l-kontumacja tieghu fl-20 ta' Ottubru 2017, cioe` <u>tmienja u tletin (38) gurnata</u> wara li huwa gie notifikat bir-rikors guramentat tal-attrici.

Illi fl-ewwel seduta f'din il-kawza mizmuma fis-7 ta' Novembru 2017, il-konvenut deher personalment assistit ukoll mill-avukat tieghu, kif deher ukoll fl-udjenza tal-24 ta' Jannar 2018 fejn huwa xehed dwar ir-rikors tieghu tal-20 ta' Ottubru 2017. Il-konvenut ressaq wkoll bhala xhud fl-istess udjenza, lil ohtu Angele X biex tixhed dwar ic-cirkostanzi tan-notifika tal-atti u tal-kontumacja tieghu f'din il-kawza.

Illi biex il-Qorti tista' tasal biex tippronunzja ruhha dwar il-kontumacja o meno tal-konvenut fic-cirkostanzi, ikun opportun illi ssir referenza ghar-*raison d'etre* kif ukoll l-effetti ta' l-istitut tal-kontumacja.

Huwa ormai pacifiku fil-gurisprudenza tal-qrati taghna illi l-istitut tal-kontumacja huwa msejjes fuq il-presuppost li l-konvenut, bin-nuqqas tieghu li jwiegeb ghat-talba tal-parti attrici, ikun wera dizubbidjenza ("kontumelja") lejn is-sejha tal-Qorti biex jidher quddiemha, liema dispett il-ligi tqis li fih element ta' dizordni socjali u thares lejh bhala agir li jisthoqqlu li jigi punit bis-sanzjoni li l-kontumaci

ma jkunx jista' jippartecipa fil-gbir tal-provi u jikkontesta x-xhieda mressqa mill-attur[1]. Ghalhekk, il-kontumacja hija generalment meqjusa bhala mizura ta' natura punittiva li hija mehtiega sabiex tassigura rispett lejn l-atti emessi mill-Qorti.

Il-Qorti tal-Appell fis-sentenza taghha tal-11 ta' Marzu 2016 fl-ismijiet **Samchrome FZE v. Danko Koncar et[2],** ghamlet referenza ghall-kawza **Kenneth Abela v. Aplan Limited et**[3] fejn gie rapportat:-

"*Trattandosi ta' norma legali, l-osservanza tat-terminu fiha prefiss kellu jigi mhares* ***ad unguem****, in raguni ta' l-element dekadenzjali insit. Dan anke ghaliex kif sewwa jinsab ritenut "l-osservanza tat-termini stabbiliti fil-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili u f' ligijiet ohra specjali li jirregolaw il-kondotta tal-proceduri quddiem il-Qrati u quddiem it-Tribunali huma ta' ordni pubbliku u ma jistghux jigu bl-ebda mod injorati u lanqas bil-kunsens tal-partijiet rinunzjati jew mibdula" (*"***Giuseppi Caruana -vs- Charles Psaila", Appell mill-Bord li Jirregola l-Kera, 21 ta' Marzu 1997);*** *Jikkonsegwi mill-espressjoni ta' fehma fis-silta mis-sentenza appena citata illi t-terminu procedurali la jista' jigi sanat b' xi adezjoni tal-kontro-parti fil-proceduri u lanqas prorogat; sospiz jew interrott. Kif gie minn din il-Qorti sa recentement hafna osservat, "in-natura inderogabbli tat-termini processwali ggib b' konsegwenza illi dwarhom ma jistghux jigu applikati provvediment sanatorji jew ta' rimessjoni ankorke d-dekors inutli taghhom ma jkunu imputabbli lill-parti interessata. Dan ghal motiv illi dik l-improrogabilita hi hekk necessarja ghal raguni ta' certezza u, wkoll, ta' uniformita*". *("***Salina Wharf Marketing Limited -vs- Malta Tourism Authority", Appell mill-Bord ta' l-Appelli dwar it-Turizmu, 12 ta' Dicembru 2007).***"

Fl-istess hin il-Qorti taghraf li l-Ligi, biex ittaffi ftit mill-konsegwenzi horox taghha, u anke in vista tal-principju tal-gustizzja naturali *audi alteram partem*, tipprovdi ghall-prospett ta' gustifikazzjoni tal-kontumacja permezz tas-subinciz (10) ta' l-Artikolu 158 tal-Kap. 12 bl-Att. XXIV tal-1995, fuq citat, fejn il-Qorti ghandha obbligu li tara jekk il-konvenut li jitlob biex jippartecipa fil-proceduri, ghandux ragunijiet validi u gusti sabiex jiggustifika l-kontumacja tieghu.

In materja, gie ritenut li l-prezenza tal-konvenut fil-proceduri, wahedha u bla raguni valida ta' gustifikazzjoni ta' kontumacja, ma hiex bizzejjed sabiex il-konvenut jinghata l-opportunita` jipprezenta l-eccezzjonijiet tieghu. Altrimenti:-

"... l-istitut tal-kontumacja jigi dilwit sal-punt li jigi rez kompletament bla effikacja u inoperattiv kull fejn il-konvenut jaghzel li jidher fl-ewwel

[1] **Dr. Aaron Galea Cavallazzi noe v. Asfaltar Limited –** Prim'Awla 284/2014, deciza 23 Lulju 2014

[2] Rikors 843/14.

[3] Appell Civili [Inferjuri] deciza fis-6 ta' Frar 2008.

seduta……… Din l-interpretazzjoni hi wahda li tmur kontra mhux biss kontra l-ittra u l-ispirtu tal-ligi, imma ukoll kontra kull sens ta' gustizzja procedurali kif espressa fil-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili.....''[4]

Fid-dawl ta' din ir-rigorozita` fl-applikazzjoni tat-termini procedurali stipulati mil-Ligi u, fil-kaz tal-kontumacja, tal-effetti mill-iktar drakonjani u s-sanzjonijiet spiss irriversibbli li jgib mieghu in-non osservanza tat-terminu stipulat fl-Artikolu 158(1) ghall-prezentata tar-risposta guramentata, gie wkoll ritenut li l-istitut tal-kontumacja ghandu jigi applikat u mfisser fis-sens li, fejn il-Qorti tkun sodisfatta li ma kienx hemm nuqqas volut li jsarraf fi htija da parti tal-konvenut, il-kontumacja tista' tkun gustifikata.

*"Illi pero` sabiex tigi gustifikata l-kontumacja, trid tkun gusta kawza (**"Paul Grixti vs Direttur tax-Xogholijiet Pubblici"**); u tali kawza gusta trid tikkonsisti fl-impediment legittimu (XXXVIII.i.393); biex ikun legittimu tali impediment irid ikun indipendenti mill-volonta' tal-kontumaci (XLII.i. 811; XXIX.i.1581), b'dan ghalhekk li l-konkluzjoni logika ta' dawn il-principji huwa illi "f'materja ta' purgazzjoni tal-kontumacja gie dejjem ritenut li m'ghandux ikun hemm negligenza jew htija tal-parti, ghaliex allura minflok il-prova tal-kawza gusta jkun hemm il-"culpa" u f'dak il-kaz il-persuna ma tkun tista' tilmenta minn xejn ghaliex "qui culpa sua damnum sentit non videtur damnum sentire" (**"Carmelo Bugeja vs Mary xebba Farrugia"** A.C. 16 ta' Frar 1996.).*[5]

Illi fil-gurisprudenza tal-qrati taghna, sa minn dejjem saret distinzjoni ghall-finjiet tal-gustifikazzjoni tal-kontumacja, bejn il-konvenut li juri disinteress assolut (dak li jissejjah kontumacja bi htija), u l-konvenut li juri li kien intenzjonat jikkontesta l-kawza izda ma lahaqx ghamel dan ghal raguni li ma kienx jahti ghaliha[6]. Fil-fatt il-Qrati taghna konsistentement jaghmlu differenza bejn il-kontumacja bi htija u dik gustifikabbli: il-principji li jirregolaw jekk il-kontumacja hijiex ta' tort jew le huma, b'mod generali, is-segwenti: (a) li l-kontumacja mhix gustifikata jekk kienet volontarja; (b) jew jekk kienet kolpuza; (c) jehtieg li, biex tkun gustifikata, tintwera raguni tajba u gusta; (d) liema raguni trid tissarraf f'impediment legittimu; (e) li tali impediment irid ikun indipendenti mir-rieda tal-konvenut; kif ukoll (f) li sabiex zball ikun meqjus bhala impediment legittimu, irid ikun zball invincibbli b'mod li (g) l-impediment legittimu li jzomm lill-konvenut milli jressaq il-kontestazzjoni tieghu irid ikun ta' necessita` impellenti; u (h) li l-

[4] **Joseph Aquilina et v. Lino Debono** - Appell Civili, deciz fis-7 ta' Ottubru 1997.
[5] **Maria mart Agostino Zammit pro et noe v. Agostino Zammit** – deciza mill-Prim'Awal fil-11 ta' Marzu 2003.
[6] Prim'Awla: **Gloria Beacom v. Perit Anthony Spiteri Staines**, deciza 9 ta' Dicembru 1993.

impossibilita` li l-konvenut jikkontesta t-talba trid tkun gravi u fizika, u eccezzjonalment biss, wahda morali[7].

Ikkunsidrat;

Il-Qorti tqis li l-iktar kunsiderazzjonijiet relevanti in materja saru fil-gurisprudenza iktar recenti tal-Qrati nostrani. In propositu, issir referenza ghar-rassenja studjata u approfondita ta' l-istitut tal-kontumacja u ta' l-izviluppi procedurali u gurisprudenzjali matul iz-zminijiet, li saret fis-sentenza **Renato Aquilina et v. Christopher James Arthur Townsend et**[8]**:**

"*Illum il-kontumaċi huwa ppenalizzat billi ma jitħalliex jikkontradixxi l-fatti mressqin mill-attur u lanqas jitħalla jressaq il-provi tiegħu. Id-difiża tiegħu hija għalhekk imdgħajjfa sew.*

Illi tqum il-mistoqsija kemm dan huwa ġust meta l-konvenut ma jkollu l-ebda intenzjoni li jkun tabilħaqq kontumaċi, fis-sens li jiġi jaqa' u jqum minn x'tista' tiddeċiedi l-Qorti, imma ma jagħmilx dak li jkun mistenni minnu minħabba xi mpediment li ma jkollux kontroll fuqu inkella jkun aljenat, inkwetat minħabba xi problemi personali, jew ikollu avukat ittraskurat.

Huwa skontat li min-naħa l-waħda impediment estraneu u barra mill-kontroll tiegħu żgur li ma jammontax għall-kontumaċja; u min-naħa l-oħra mhix skużanti n-negliġenza grassa tiegħu. Imma mbagħad hemm każijiet ta' bejn dawn iż-żewġ estremi li jħallu lill-ġudikant f'konfondiment u perplessità dwar jekk il-konvenut ikunx ħaqqu jitħalla jiddefendi ruħu jew le.

F'każijiet bħal dawn, fejn il-konvenut għalkemm ma jkollu l-ebda intenzjoni li ma jiddefendix ruħu, u l-ebda intenzjoni li jinjora lill-Qorti, xorta waħda għal xi raġuni jew oħra li titqanqal fiċ-ċirkostanzi varjati tal-ħajja, ma jidhirx fl-udjenza inkella ma jippreżentax ir-risposta tiegħu fit-terminu mogħti mil-liġi, l-imħallfin tagħna matul iż-żmien iddeċidew daqqa favur il-konvenut u daqqa kontra skont id-disposizzjoni tagħhom, kif ukoll skont iċ-ċirkostanzi partikolari ta' kull każ.

Fil-fehma ta' din il-Qorti, f'każijiet bħal dawn, għandha tingħata ċerta indulġenza lill-konvenut. Il-ġudikant qiegħed hemm biex jagħmel il-ħaqq. Il-proċess ċivili huwa bbażat fuq il-prinċipju tal-kontradittorju, li l-iskop pubbliku tiegħu huwa li tingħata deċiżjoni ġusta għall-kontroversji; għan li jintlaħaq ħafna aħjar jekk iż-żewġ partijiet avversarji jipparteċipaw bis-sħiħ. In-nuqqas ta' parti

[7] **Paul Grixti v. Direttur tax-Xogholijiet Pubblici**, deciza mill-Qorti tal-Appell fit-12 ta' Dicembru 1975. Dawn il-principji gew ribaditi iktar recentement fis-sentenza **Tal-Franciz Construction Limited v. Michale Ciappara**, Prim'Awla, deciza fil-31 ta' Mejju 2013.
[8] Rikors 696/16/LM, deciza 11 ta' Jannar 2016.

f'kawża ossija l-kontumaċja jista' jkollha konsegwenzi serji u għalhekk trid tiġi evitata kemm jista' jkun.

Il-Qorti tagħmilha ċara iżda li l-indulġenza li għandha turi ma tistax, u m'għandhiex, tkun mingħajr limitu. U l-limitu għandu jkun il-kunsiderazzjoni l-oħra, daqstant ieħor ta' ordni pubbliku, li l-kawżi m'għandhomx jitħallew jitwalu mingħajr bżonn jew b'kapriċċ tal-litigant jew tal-istess Qorti, għax dewmien bħal dan ukoll isarraf f'inġustizzja mal-kontroparti, normalment l-attur, li m'għandhiex tiġi ppreġudikata, kif ukoll mal-Istat u s-soċjetà in ġenerali li jsofru preġudizzju kbir ta' natura soċjo-ekonomika: Interest rei publicae ut sit finis litium."[9]

Ikkunsidrat;

Illi fil-kawza odjerna, il-konvenut jispjega fir-rikors tieghu[10] illi huwa ma kienx jaf li gie notifikat bir-rikors guramentat ta' din il-kawza, ghaliex in-notifika saret f'idejn ohtu Angele X li halliet id-dokumenti "*<u>fuq il-unit</u> fil-kcina"*[11] u nesiet tinfurmah bihom. Huwa evidenti li l-konvenut jipprova jinkolpa lil ohtu ghall-kontumacja tieghu, u jkompli jfisser fir-rikors tieghu illi kif huwa "*induna li ohtu kienet giet notifikata b'kawza, u li din il-kawza kienet tikkoncerna lilu*", mar dritt ghand l-avukat tieghu u pprezenta r-rikors odjern ghall-gustifikazzjoni tal-kontumacja tieghu. Kif gia` osservat, dan kollu gara 38 gurnata wara n-notifika validament imwettqa.

Illi sussegwentement, fid-depozizzjoni tieghu quddiem il-Qorti[12], il-konvenut xehed illi fir-residenza tieghu joqghodu wkoll ohtu l-imsemmija Angele X li laqghet in-notifika tar-rikors guramentat, bintha, huh, kif ukoll missieru u ommu[13]. Huwa jispjega ulterjorment illi:-

"*... darba fost l-ohrajn qieghed fil-kcina fejn ghandna fejn nitfghu l-affarijiet u l-karti <u>ttawwalt</u>, sibt dawn id-dokumenti li <u>qatt ma kont rajthom</u>, ftahthom u rajt Qorti...*"[14]

In kontro-ezami, l-istess konvenut, filwaqt li stqarr li ma jiccekkjax regolarment fil-post fejn tigi merfugha l-korrispondenza fir-residenza tieghu, biex jara tkunx waslitlu xi korrispondenza, xehed ukoll hekk:-

[9] Sottolinejar tal-Qorti.
[10] Rikors tal-20 ta' Ottubru 2017.
[11] Sottolinejar tal-Qorti.
[12] Udjenza tal-24 ta' Jannar 2018.
[13] Jirrizulta wkoll li l-konvenut u ohtu jahdmu fl-istess post tax-xoghol.
[14] Sottolinejar tal-Qorti.

"*Ghax dak qisu post jien ghalija fejn ikollok il-karti, titfali l-karti tal-bank li jigu u hekk. Jiena mort normali hemm rajt li dawk mhux bhal tal-bank .... Staqsejtha lilha, dik nesiet. Lanqas kienet taf li hawn dawn il-karti ...Ma tantx niccekkja, x'hin nara karta imur niccekkja jew hekk. Ma tantx niftahha."*[15]

Ikkunsidrat;

Illi oht il-konvenut, Angele X, li laqghet hija stess ghan-nom tal-konvenut in-notifika tar-rikors guramentat ta' din il-kawza, ukoll xehdet[16] dwar ic-cirkostanzi relevanti, u filwaqt li kkonfermat li hija tghix fl-istess residenza mal-konvenut u l-membri l-ohra tal-familja taghhom, fissret illi fiz-zmien meta waslu ghandha d-dokumenti tal-Qorti ghal huha, hija kienet ghadha kif ghamlet operazzjoni u kienet aljenata bil-problemi medici taghha. Ghalkemm ix-xhud spjegat illi hi tefghet il-karti li rceviet "*fil-unit tal-kcina*" u nesiet tinforma lil huha bihom, il-Qorti ma tistax ma tosservax li waqt id-depozizzjoni taghha, hija xehdet testwalment hekk:-

"Il-Qorti: *Imbaghad meta ergajt smajt fuq il-kaz?*
Xhud: *Le mbaghad hu ftakar, wara certu zmien ftakar.*
Il-Qorti: *Xi ftakar?*
... omissis...
Xhud: *Wara ftakar wahdu.*
Il-Qorti: *Ftakar wahdu xiex imma?*
Xhud: *Li ghandu nahseb il-karti u hekk.*"

Ikkunsidrat;

Illi din il-Qorti hija konkordi mal-gurisprudenza l-aktar kostanti fuq il-materja tal-kontumacja illi l-gustifikazzjoni tal-kontumacja ghandha tkun l-eccezzjoni u mhux ir-regola, u dan ghaliex tqis li t-termini ghall-prezentata ta' atti gudizzjarji, stabbiliti statutorjament, qeghdin hemm biex joholqu sistema procedurali stabbli u uniformi li huma elementi essenzjali f'kull process gudizzjarju. Ghalhekk, taqbel ukoll illi filwaqt li l-konvenut irid jafferma kawza gusta sabiex jissana l-kontumacja tieghu, kawza li tkun attribwibbli ghall-volonta` jew *culpa* tieghu, m'hijiex 'kawza gusta'[17].

F'dan il-kuntest, ta' min isemmi li hekk kif ritenut fil-gurisprudenza nostrana, "*f'materja ta' purgazzjoni tal-kontumacja gie dejjem ritenut li m'ghandux ikun hemm negligenza jew htija tal-parti, ghaliex allura minflok il-prova tal-kawza*

[15] Sottolinejar tal-Qorti.
[16] Fl-istess udjenza tal-24 ta' Jannar 2018.
[17] **Victoria Tabone et v. Daniel Orsini** – Prim'Awla; deciza 4 ta' Lulju 2017

gusta jkun hemm il-"culpa" u f'dak il-kaz, il-persuna ma tkunx tista' tilmenta minn xejn ghaliex "qui culpa sua damnum sentit non videtur damnum sentire"[18].

Mizmumin ferm dawn il-konsiderazzjonijiet, il-Qorti sejra taghmel is-segwenti osservazzjonijiet dwar il-fatti ta' dan il-kaz.

Ikkunsidrat;

Illi filwaqt illi l-konvenut inizjalment jghid li l-karti thallew fuq il-unit tal-kcina, fid-depozizzjoni tieghu fisser li l-korrispondenza li tasal fir-residenza tithalla fil-unit tal-kcina. Ohtu, filwaqt li tikkonferma li l-karti poggiethom fil-vetrina tal-kcina u ma tatx kashom, sussegwentement stqarret li l-konvenut eventwalment "*ftakar*" li ghandu dawn il-karti. Il-Qorti, li semghet lil din ix-xhud tiddeponi quddiemha, ma ghandhiex wisq ezitazzjoni biex tikkonkludi, anke fl-assjem tal-kontradizzjonijiet li jirrizultaw bejn il-verzjoni ta' fatti moghtija mill-konvenut fir-rikors u sussegwentement fid-depozizzjoni tieghu, kif ukoll l-inkonsistenza fix-xhieda ta' ohtu Angele X, illi l-gustifikazzjoni li jipprova jaghti l-konvenut ghall-kontumacja tieghu, m'hijiex konvincenti u attendibbli.

Fil-fehma taghha u mehud qies tar-rizultanzi tax-xhieda, m'huwiex verosimili li l-konvenut ma giex infurmat minn ohtu jew altrimenti ma kienx jaf bid-dokumenti li waslulu mill-Qorti. Wara kollox, jekk il-konsenja tal-kopja tal-att issir lil wahda mill-persuni indikati mill-ligi fl-Artikolu 187(1) tal-Kapitol 12, ghandu jigi prezunt ghall-finijiet tan-notifika illi hija waslet ghand id-destinatarju[19], u ma hemm xejn fl-atti li tikkonvinci lill-Qorti li din il-presuzjoni giet meghluba f'dan il-kaz. Pjuttost, hija l-fehma tal-Qorti illi oht il-konvenut, li jidher li fehmet tajjeb li d-dokumenti kienu mill-qorti ghaliex stqarret li hi wkoll kienet irceviet atti gudizzjarji, kienet infurmat lil huha li kien ircieva dokumenti mill-Qorti u kien il-konvenut innifsu li ma agixxiex dwarhom tempestivament.

Il-Qorti tqis ulterjorment illi jekk dato ma non concesso illi oht il-konvenut ma gharfitx lill-konvenut bid-dokumenti in kwistjoni, l-uniku ipotesi alternattiv li jista' jigi ragjonevolment ipprospettat mir-rizultanzi tal-provi akkwiziti, huwa li l-konvenut naqas milli jittawwal fil-post fejn solitament tigi merfugha l-korrispondenza fir-residenza tieghu biex jivverifika x'korrispondenza kien ircieva, ghal xejn anqas minn 38 jum shah. Ipotesi din li m'ghandhiex mill-verosimili u mhiex qed tigi accettata mill-Qorti.

Meta jigi kkonsidrat illi l-konvenut kien ghadu kif ghadda mill-proceduri ta' medjazzjoni u ghalhekk kien jaf li l-partijiet gew awtorizzati jipprocedu bil-kawza

---

[18] **Carmelo Bugeja v. Mary xebba Farrugia**, deciza mill-Qorti tal-Appell fis-16 ta' Frar 1996

[19] Ara f'dan is-sens **Albert Mizzi noe v. Direttur tax-Xogholijiet**, deciza fid-19 ta' Frar 1990, Vol. LXXiV.iii.451.

dwar il-mertu tal-vertenza bejnethom u li ghalhekk kien hemm il-possibbilita` ossia il-probabilita' illi ser jigi notifikat bil-kawza relattiva fi zmien prossimu, il-verzjoni tal-konvenut m'ghandhiex mill-verita'.

Ikkunsidrat;

Illi l-Qorti hija tal-fehma li f'dan l-kaz isib riskontru pjen l-insenjament moghti mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fis-sentenza **Alison Grech v. Karl Joseph Grech**[20], citata wkoll mill-attrici[21], fejn filwaqt li saret referenza ghas-sentenza fl-ismijiet **Paul X et v. Anthony Ellul**[22], gie ritenut illi:-

"... gie applikat l-istess principju meta n-nuqqas ikun minn membru tal-familja tal-konvenut – dan ibbazat fuq il-principju li "jekk ma jkunx hemm ebda nuqqas da parte tal-persuna notifikata li jista' jammonta ghall-culpa:- ma ghandu jkun hemm ebda ostakolu li l-kontumacja titqies li giet gustifikata".

Izda fil-kaz odjern huwa manifest illi thares fejn thares, kien hemm kulpa mhux skuzabbli da parti tal-konvenut, b'mod li din il-Qorti ma tistax tirravviza fic-cirkostanzi ta' dan il-kaz, xi zball invincibbli, jew haga gravi, accidentali u indipendenti mill-volonta` tal-konvenut li jikkostitwixxi impediment legittimu li jikkontesta l-kawza. Anizikke` raguni tajba u gusta, dak li jirrizulta huwa pjuttost disinteress assolut u evidenti, jekk mhux ukoll negligenza grassa, da parti tal-konvenut fl-atti gudizzjarji.

Ikkunsidrat ulterjorment;

Illi ghaldaqstant, u abbazi tal-principji fuq elenkati, il-Qorti tiddikjara lil konvenut, ma rnexxielux jiggustifika l-kontumacja tieghu kif trid il-ligi, u ghalhekk m'hijiex sejra tilqa' t-talba tieghu sabiex jipprezenta risposta guramentat f'din il-kawza.

Decide

Illi ghal dawn il-motivi, din il-Qorti **taqta' u tiddeciedi** billi tiddikjara li l-konvenut ma rnexxielux jiggustifika l-kontumacja tieghu u tichad ghalhekk it-talba tieghu fir-rikors tal-20 ta' Ottubru 2017 ghall-awtorizzazzjoni biex jipprezenta risposta guramentata f'din il-kawza.

L-ispejjez ta' dan l-episodju jhallashom il-konvenut.

---

[20] Deciza 17 ta' Gunju 2003.

[21] Nota ta' sottomissjonijiet tal-attrici, pprezentata fil-21 ta' Frar 2018.

[22] Prim'Awla tal-Qorti Civili, deciza fl-4 ta' Lulju 1991.

Imhallef **Deputat Registratur**